

in krotki postanejo. Privadijo naj se, postavim, da si dajo svoje noge vzdigovati in na-nje terkati, kakor če bi jih hotel kdo podkovati. Tepsti, dražiti jih nikakor ne! Iz tega se navzamejo marsikterih nemarnost, ktere storé, da niso konji prihodnji za nobeno rabo ali da se le težko odvadijo upornosti.

V drugem letu se znajo konji že ujzde vaditi. Zdaj potrebujejo že več piče, in če se jim razun dobrega sená, kolikor ga potrebujejo, vsaki dan še 6 funtov (1 masel) ovsa dá, bodo beržeje rastli. Poleti se jim zna namesti sená presna zelenjava (trava, nemška detelja) dajati; pa oves se ne smé opustiti, če hočeš, da boš dobre in terdne konje zredil.

Po drugem letu se znajo mladi žrebički že rezati dati, in to naj se godí v toplejem letnem času, toda ne v preveliki vročini.

V tretjem letu se privaja konjič že konjske oprave (širanja), majhnega dela, saj za vadbo, potem snaženja s štrigljem in kertačami. Ta čas naj bolj rastejo in obilne piče jim ne smé manjkati. Zdaj je tudi čas jim kopita spodrezovati; kar se mora v začetku prav lepo ravnati.

Za delo se zamorejo tako mladi konji samo z veliko previdnostjo rabiti, in gledati se mora vselej na njih moč, na tla, kakošne da so, in na poti.

V goratih krajih in kjer se dá zemlja težko obdelovati, naj se še le v četrtem letu rabijo.

V začetku se pripravljajo k staremu konju le malo ur na dan v prazen ali pa le malo obložen voz. Ko so se navadili voz pokojno voziti, naj se vprežejo v brano in nazadnje v plug.

Nikoli pa ne smejo tako dolgo delati, da bi se utrudili.

Če je več dela, jih je že podkovati treba, posebno v goratih krajih, na kamnitih, gorastih cestah. V pešenih krajih jih v tej starosti še ni treba kovati.

Perva podkova bodi lahka in brez štol, in nikjer naj ne molí čez kopito.

Kadar se delati vadijo, je treba vselej na dobro opravo gledati, ker se mehka, občutljiva koža lahko rani in najmanjše otiske lahko otekljine, ture in žule naredé.

Mladih kónj ni vedno s plahtami itd. pokritih imeti, ker preveč občutljivi postanejo in jim vsako najmanjše prehlajenje škoduje in mehkužni postanejo.

Kdor bo te predpise dostojno spolnoval, bo žrebeta, ktere mu dobro zbrane kobile storé, v lepe, zdrave, terdne in drage konje zredil, in kar bo za rejo izdajal, mu bo dobrota kónj in večja cena tajistih gotovo obilno povernila.

Varite se z žerjavico hiše greti!

Vremenski preroki jo bojo menda letos dobro zadeli: kakor se kaže, bo zima huda. Utegnila bi se tedaj marsiktera nesreča po žerjavici primeriti, če se v zaperto hišo (sobo) vzame, da bi se ž njo sogrela. Predvčeranjem ponoči bi bile v neki ljubljanski gostivnici dve dekli, ki ste žerjavice seboj v sobo vzele, da bi jo pogrele, in se potem spat podale, kmalo ob življenje prišle. Že ju je ogljeni puh skor zadušil; k sreči pa je neko popotnico, ki je s svojo družino v ti gostivnici čez noč ostala, šipati začelo, da je šla hišno klicat, da bi ji kamiljčnega čaja skuhala. Ona pride v to sobo, ki ni bila zaklenjena, pa težak zrak se ji vleže berž na persi, in vidi obé ženski v smertni nevarnosti. Berž zažene hrup po hiši, da se pride skor že zadušeni na pomoč.

Naj bi bila ta žalostna prigodba ljudem nova priča, kako nevarno je v zapertih sobah se greti s

žerjavico, ktera, da more ogenj tléti, povzije vés življeje iz zraka, da ga potem nič več ni za sopenje človeško; že samo to zaduší človeka, če tudi se žerjavica nič ne kadi in nič dima ni.

Naj bi ponavljali ta poduk vsi duhovni in šolski učitelji ljudém po kmetih in mestih vsako zimo, da tako marsiktero življenje varujejo gotove pogube.

Natoroznansko-zgodovinske drobtinčice.

Od čveterih sladčic grenjkega človeškega življenja.

Sladkor (cuker), kava (kofè), čaj (tê) in čokolada so tiste čveteré imenitne sladčice, kterih se povzije silno veliko po svetu in po kterih hrepení možki in ženski spol. Mikavno bi utegnulo biti, kaj več od njih vediti. Če sladkor gospoduje povsod, zamoremo rêci, da čaj gospoduje posebno na Rusovskem, Angležkem in Holandskem, kava na Švedskem, Nemškem in v našem cesarstvu, čokolada na Španjskem, Laškem, Francozkem.

Polovica vsega ljudstva, kar ga je na svetu, tedaj okoli 500 milijonov, pije čaj. Na Kitajskem (v Kini) pridelujejo vsako leto na kakih 5 milijonih oralih zemlje čez 20 mil. funtov suhega perja tiste rastline, iz ktere se kuha čaj. V Kini so nek že v 3. stoletji začeli čaj piti; v 6. ga je že vse skozi in skozi pilo. V začetku 7. stoletja je prišel v Evropo; v letu 1664 si je angležko-izhodnoindiška tovaršija še v veliko čast štela, da je môgla kraljici angležki 2 funta čaja v dar prinesiti.

Kavo so pili v Abisinii (v Afriki) že v starodavnih časih, v Perzijo je prišla že leta 875, v začetku 15. stoletja pa iz Abisinije v Arabijo; v sredi 16. stoletja so jo pôpi v Carigradu prepovedovali; leta 1652 je bila v Londonu prva kavarnica napravljena, kmali potem v Parizu, veliko pozneje na Dunaji; kralj pruski Friderik Vilhelm je vožnjo kave v svoje kraljestvo obložil z davkom (colom), da bi s tem zabranil to pijačo. Sedaj pije kavo čez 100 milijonov ljudi. Pred kakimi 10 leti se je je vsako leto v Evropi popilo blizo 168 milijonov funtov, sedaj se je popije čez 2 milijona centov. Okoli 6 milijonov centov se je pa sedaj vsako leto pridelala po vsem svetu.

Čokolado so našli Španjci že v Meksiki (v Ameriki), kjer jo pijó, kar pomnijo; iz Meksike so jo Španjci prinesli leta 1520 v Evropo. Sedaj jo popije okoli 50 milijonov ljudi čez leto blizo 100 milijonov funtov.

Sladkora iz sladkornega terstja se po vsem svetu pridelala na leto kakih 45 milijonov centov. Leta 1736 se ga je v vsi Evropi povzilo le blizo 3 milijone centov; sto let pozneje pa že 5krat več. Sladkora, ki so ga iz pese začeli v 2. polovici preteklega stoletja delati, se pridelala v Evropi sedaj na leto blizo 362 milijonov funtov: na Rusovskem ga naredé v 300 fabrikah blizo 70 milijonov funtov, na Francozkem v 334 fabrikah 150 milijonov, v colnih državah v 237 fabrikah 130 mil., v Belgii v 80 fabrikah 12 mil. funtov, v našem cesarstvu pa v več fabrikah, kterih ena ga na leto okoli 106.000 funtov naredí.

Za poduk in kratek čas.

Hafedove sanje ali narobe svet.

Po angležkem spisal Jeriša.

Na obnožji ene onih velikanskih gór v Azii, ki dvigajo svoje glave tako visoko nad oblake, da človeško oko ni še vidilo njih temena, je stala proti vzhodu prijazna kočá. Gorski potoček je šumel na severni strani; naravnost pred njo se je prostirala zelena ravnina, po kteri je urna gazela skakljala; proti jugu sta ležala vert in oljski gaj,